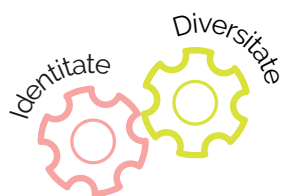
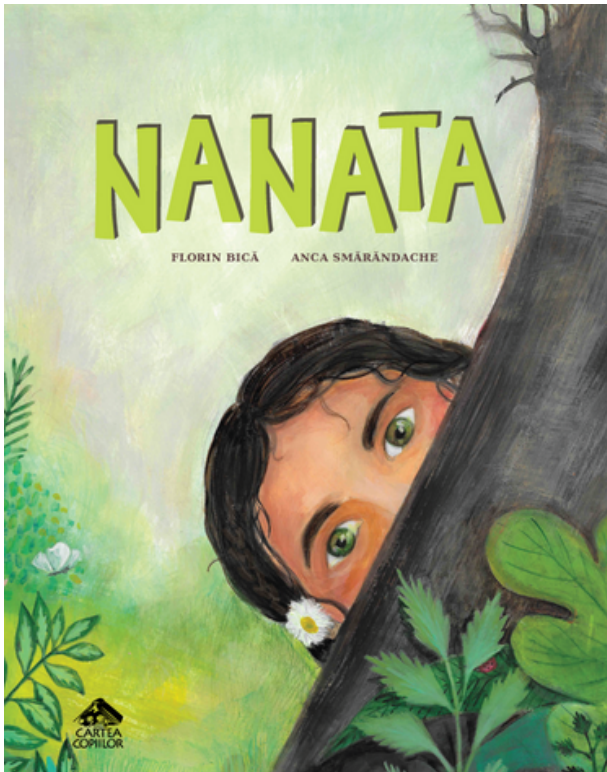

NANATA

Literație &
educație pentru diversitate

Nanata este disponibilă în format electronic până în iulie 2021.

Accesați cartea [aici](#).

” Educația pentru diversitate este un angajament optimist de a sprijini toți copiii într-o lume extrem de diversă și totuși încă inechitabilă. Pleacă de la premisa că, pe lângă faptul că au temperamente și personalități individuale, copiii au identități sociale bazate pe familiile care îi cresc și pe felul în care îi percepe societatea. Aceste identități sunt aplicate atât extern de lumea din jur cât și construite intern în sinele copilului.

Profesorii ce susțin și implementează educația pentru diversitate îi încurajează în mod activ pe copii să se simtă bine cu toate aspectele lor, inclusiv cu identitățile lor sociale, fără a dezvolta un fals sentiment de superioritate bazat pe cine sunt ei. Profesorii înțeleg că toți copiii suferă atunci când primesc mesaje despre ei înșiși care le transmit că nu sunt pe deplin capabili și inteligenți sau când adulții păstrează tăcerea în fața copiilor care îi tachinează sau îi resping pe ceilalți din cauza identității lor. Însă, în ciuda celor mai bune intenții, mulți dintre noi avem prejudecăți inconștiente care ne afectează comportamentul și lucrul cu copiii în moduri care dăunează dezvoltării identităților acestora.

Derman-Sparks & Julie Olsen Edwards, *Each and Every Child*

Modelul educației pentru diversitate pentru cei mici

Modelul educației pentru diversitate este construit în jurul a 4 "rotițe" sau obiective care se declină în funcție de natura identităților sociale.

Identitate

Copiii învață să manifeste încredere și apreciere de sine, mândrie familială și identități sociale pozitive.

Diversitate

Copiii sunt pregătiți pentru o viață armonioasă și constructivă în societatea diversă în care trăiesc. Folosesc un limbaj corect și respectuos pentru a exprima diferențele umane.

Dreptate

Copiii învață să recunoască nedreptatea, să folosească un limbaj corect pentru a o descrie și să înțeleagă că nedreptatea rănește.

Acțiune

Copiii învață să fie empatici, își poate lua apărarea și poate lua apărarea prietenilor în fața unei nedreptăți.

Cuprins

1/ Ne bucurăm de ilustrații!	p. 4
2/ Întrebări mari pentru copii mici	p. 6
3/ Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate	p. 9
4/ Anexe	p. 13

1/Ne bucurăm de ilustrații!

ACTIVITATEA 1. Coperți vorbărețe.

Scopul acestei activități este ca elevii să învețe să citească imaginile unei cărți.

Obiective

Copiii:

- dau sens imaginilor din perspectiva cunoștințelor și experiențelor proprii;
- își dezvoltă spiritul de observație și imaginația.

Coperta 1

1. Ce se întâmplă aici?

(fata se ascunde de cineva, se joacă de-a ascunselea, pândește pe cineva, caută pe cineva etc)

2. Ce anume vă face să spuneți acest lucru?

(fata se ascunde după un copac, îi vedem doar ochii, nu pare speriată etc)

3. Ce altceva mai puteți spune despre fata din imagine?/Are cineva o altă idee?

Coperta 4

1. Ce legătură faceți între prima copertă și imaginea de pe ultima copertă

2. Cine credeți că sunt celelalte personaje care apar aici?

3. Ce legătură credeți că este între ele?

4. Ce vă face să spuneți acest lucru? (că se joacă împreună/fug unul de celălalt/se iau la întrecere)

5. Credeți că veverița joacă un rol în poveste?

În această activitate, ne vom concentra pe lectura coperților (coperta 1 și coperta 4).

Metoda este inspirată din "Reading Picture Books with Children", de Megan Dowd Lambert.

Aceste întrebări îi invită pe copii să se investească emoțional și cognitiv în arta coperților, provocându-le curiozitatea cu privire la carte și încurajându-i să continue să citească imagini în timp ce citiți povestea cu voce tare.

1/Ne bucurăm de ilustrații!

Este important să le oferim timp și spațiu copiilor pentru a reflecta asupra coperților, astfel încât să le sporim atenția și motivația încă de la începutul lecturii și să le oferim oportunitatea de a discuta teme importante, idei și întrebări la sfârșitul cărții.

Este ocazia ideală de a-i invita pe copii să facă propriile predicții și observații și să-și pună propriile întrebări, în loc de a le face o analiză a coperții din punctul nostru de vedere.

Este o abordare a cititului cu voce tare bazată pe investigație, ce pune arta și designul (și răspunsul copiilor la acestea) în centrul experienței de a descoperi o poveste, permițându-le să exprime lucruri pe care le cunosc deja, sensul pe care-l dau imaginilor și mai ales ce îi surprinde încă de la început.

Copiii învață să citească imagini, precum învață să citească cuvinte.

ACTIVITATEA 2. Fii un explorator

Obiective

Copiii:

- își dezvoltă spiritul de observație.

Asigurați-vă că fiecare copil este așezat în așa fel încât să vadă bine ilustrațiile. Dați pagină cu pagină și cereți-le să arate pe rând elementul pe care îl numiți (un detaliu din carte).

Exemple:

1-2: Arată-mi o scară/o bicicletă.

3-4: Arată-mi o păpușă/o lingură din lemn.

5-6: Arată-mi o praștie/un ibric.

7-8: Arată-mi un portret de familie pus în ramă/un avion.

9-10: Arată-mi un porumbel.

11-12: Arată-mi o pasăre pe funie.

etc

2/Întrebări mari pentru copii mici

ACTIVITATEA 3: Doamna citește, eu înțeleg

Scopul acestei activități este ca elevii să își dezvolte mai multe niveluri de comprehensiune a cărții prezentate.

Obiective

Copiii:

- identifică elemente din textul lecturat;
- conectează două sau mai multe elemente din text;
- își folosesc cunoștințele și experiențele de viață pentru a da sens celor întâmplate.

Citiți cartea copiilor de la început la sfârșit, fără să întrerupeți lectura cu întrebări sau comentarii adresate copiilor. După lectură, puneți-le câteva întrebări, astfel încât să vă asigurați că au înțeles povestea.

!Recitiți povestea atunci când este nevoie.

CHIAR ACOLO

Unde l-a găsit Renata pe Amza?

GÂNDEȘTE ȘI CAUTĂ

- În ce locuri l-a căutat Renata pe fratele mai mic?

ÎN CAPUL MEU

-Tu ce ai fi făcut în locul Renatei când Amza i-a măzgălit cartea?

DOAR TU

Ai fost vreodată respins/ă de fratele, sora sau un prieten? Cum te-ai simțit?

2/Întrebări mari pentru copii mici

În această activitate, am folosit metoda RIR (relația întrebare - răspuns) - o strategie de comprehensiune care sprijină copiii în înțelegerea textelor prin solicitarea de a formula diferite tipuri de întrebări (Raphael și Au, 2005).

Strategia presupune formularea a patru tipuri de întrebări:

„Chiar acolo”: aceste întrebări sunt de tipul celor pentru care răspunsurile se vor regăsi integral în textul lecturat, iar copiii vor trebui doar să localizeze informațiile. Pentru cei care întâmpină dificultăți în comprehensiune, chiar și aceste întrebări ușoare pot prezenta o provocare.

„Gândește și caută”: aceste tipuri de întrebări necesită combinarea informațiilor oferite în mai multe locuri în text pentru formularea răspunsului. Bazându-se în principal pe informațiile din text, copiii trebuie să conecteze două sau mai multe idei din text.

„Autorul și tu”: aceste întrebări se bazează pe informații oferite în text, dar copiii trebuie să lege acele informații de experiența lor proprie. Deși răspunsurile nu apar în text, aceștia trebuie să citească textul pentru a putea răspunde la ele, trebuie deci să proceseze textul dincolo de nivelul literal sau de inferență.

„Doar tu”: aceste tipuri de întrebări de fapt nu necesită citirea/audierea textului, deoarece ar putea răspunde la ele și dacă nu ar fi luat la cunoștință conținutul ideatic al textului. Pentru a răspunde, trebuie să facă apel la cunoștințele și experiențele lor de viață.

2/Întrebări mari pentru copii mici

ACTIVITATEA 4. Copii, copii, ce vedeți?

Scopul acestei activități este ca elevii să conștientizeze cum o poveste este spusă atât de cuvinte cât și de imagini, în mod interdependent.

Obiective

Copiii:

- îmbogățesc povestea spusă de narator cu propriile observații din ilustrații;
- își dezvoltă spiritul de observație;
- își dezvoltă imaginația.

Observați cu atenție ilustrația în timp ce ascultați din nou ce spun personajele. Fiți atenți la fiecare detaliu din imagini: ce vedeți? ce vă povestesc ele?

Citiți-le copiilor din nou textul corespunzător ilustrației duble de la paginile 11-12.

"-Na-na-taa!

-Treci în casă, tânonè! îi poruncește Renata.

-Da' de ce?

-C-așa zic eu. Eu sunt șefa, că-s mai mare.

- Ba nu!

La început, îi puteți ajuta pe copii cu întrebări care să îi îndrume în a găsi noi sensuri textului citit.

-De ce credeți că Nanata și Amza sunt ascunși după cearșaf?

-Uitați-vă la animăluțele din imagine? Credeți că înțeleg ce se întâmplă? De ce credeți că s-au adunat lângă copii? Cum se uită la ei?

Când un copil citește greșit o imagine sau este nedumerit de ea într-un fel, adresați din nou întrebarea grupului.

Acordând spațiu copiilor pentru a interpreta imaginile după bunul plac, le dăm șansa să riște, să facă greșeli și să învețe din ele.

2/Întrebări mari pentru copii mici

ACTIVITATEA 5. Creează cerul Nanatei

Scopul acestei activități este ca elevii să se pună în pielea autorului și contribuie la poveste cu propria imaginație.

Obiective

Copiii:

- devin coautori ai poveștii;
- își îmbogățesc imaginația și spiritul de observație.

De data aceasta, voi sunteți ilustratorul cărții. Petreceți câteva minute uitându-vă la cer. Desenați norii deasupra Nanatei așa cum îi vedeți voi.

A se vedea **Anexa 1**.

3/Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate

ACTIVITATEA 6. Creează o păpușă care îți seamănă.

Scopul acestei activități este ca elevii să dezvolte apreciere de sine și să se simtă bine în pielea lor.

Obiective:

Copiii devin conștienți de trăsăturile lor fizice unice și le percep pozitiv.

START: În echipe de doi, descrieți trăsăturile voastre fizice (culoarea ochilor, culoarea și lungimea părului, culoarea pielii).

DESCOPERĂ: Cum sunt păpușile din imaginile prezentate?

EXPLOREAZĂ: Numiți pentru fiecare păpușă cel puțin două trăsături fizice.

E RÂNDUL TĂU:

Decupați păpușa - ca să fie mai rezistentă, o puteți lipi pe carton.

Hotărâți ce haine va purta. Decupați modelele de hârtie și cu ajutorul lor pregătiți haine din textile. Lipiți-le pe corpul păpușii. Dați nume păpușilor voastre.

3/Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate

Dacă nu știu, copiii învață să facă distincția între trăsăturile fizice și cele de caracter.

! De asemenea, este foarte important să se descrie în termeni pozitivi.

De exemplu, pentru copiii cu pielea mai închisă la culoare, dacă observați că nu le place să vorbească despre acest lucru, este foarte important să-i susțineți în a formula descrieri pozitive.

Fața mea are culoarea ciocolatei cu lapte/(sau) a alunelor/(sau) a nucilor și este minunată. Sunt frumos/frumoasă.

În carte, Renata se joacă cu o păpușă care este îmbrăcată cu portul tradițional al romilor. Asigurați-vă că puneți la dispoziția copiilor materiale cât mai diverse, inclusiv cu pattern-uri din cultura romă.

Pentru ca copiii să poată manipula păpușa, ajutați-i să lipească pe spate un inel din hârtie, pentru a o fixa de un deget. Păpușile devin astfel marionete, cu care copiii se pot juca sau inventa mici dialoguri.

A se vedea **Anexele 2 & 3.**

ACTIVITATE 7 - Cine sunt eu?

Scopul acestei activități este ca elevii să înțeleagă că identitatea lor are multe fațete, ceea ce îi face asemănători și diferiți în același timp.

Obiective

Copiii:

- identifică și prezintă mai multe aspecte ale identității lor.
- observă cu respect asemănările și diferențele dintre ei.

START: Ascultați povestea cu atenție și fiți atenți și la imagini!

DESCOPERĂ: Ce ați aflat despre Nanata? Dar despre Amza?

3/Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate

EXPLOREAZĂ : Prin conversație ghidată, ajutați-i pe copiii să identifice cât mai multe elemente legate de toate aceste categorii: vârstă, familie, etnie, trăsături de caracter.

E RÂNDUL TĂU : În echipă de doi, vorbiți despre vârsta voastră, familie (aveți frați/surori; sunt mai mici, mai mari), etnie și trăsături de caracter.

CINE SUNT EU?

Sub formă de joc.

1. Citiți din nou cartea cu copiii și arătați-le ilustrațiile, fără să vă grăbiți.
2. Cereți-le copiilor să găsească, atât în ilustrații cât și în povestea citită, toate elementele care îi definesc pe Nanata și pe Amza.
→De ex. Dacă spun că Nanata e mai mare ca Amza, numiți categoria vârstă.
Dacă spun că sunt frați, numiți categoria familie.
→Dacă spun că sunt romi*, numiți categoria etnie./*Dacă folosesc cuvântul "țigan"/"țigancă", corectați-i, astfel încât să-și formeze un limbaj corect și respectuos față de denumirea acestei etnii.
Dacă nu spun că sunt romi, menționați dvs acest lucru.
→Dacă spun că Renata este supărăcioasă, folosiți numiți categoria caracter sau trăsătură de caracter.

! Este suficient să numiți aceste categorii și să le explicați mai mult sau mai puțin în funcție de vârsta, nivelul de înțelegere și curiozitatea copiilor.

3. În timp ce copiii lucrează în echipă, treceți printre ei și modelați vocabularul, ori de câte ori vă permite contextul.

Aici puteți introduce și cuvântul IDENTITATE (fără să insistați asupra definiției). E suficient ca copiii să-l audă în contextul potrivit.

4. Joc

Spuneți afirmațiile de mai jos și în funcție de categoria enunțată vi se alătură diverși copii.

Eu sunt fetiță/băiețel

Eu am 4 ani/5 ani/6 ani.

3/Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate

Eu sunt de etnie romă.

Eu am frați/surori.

Eu nu am frați/surori.

Eu locuiesc cu mama și tatăl meu.

Eu locuiesc cu mama mea./cu bunicii mei/cu
mama și bunicii/cu unchiul, mătușa și verișorii mei.*

(adaptați în funcție de situația fiecărui copil).

ACTIVITATE 8 - E super să fii diferit!

Scopul acestei lecții este ca elevii să conștientizeze și mai mult diversitatea clasei lor și să înțeleagă că e normal să fii diferit.

Obiective:

Copiii descriu diversitatea clasei lor.

START: Cine locuiește pe planeta Pământ? Și cine credeți că locuiește pe planeta Marte?

DESCOPERĂ: Ascultați cu atenție povestea lui Marty.

EXPLOREAZĂ: Cine este Marty? De unde vine el? De ce s-a hotărât să vă viziteze?

E RÂNDUL TĂU:

→ Împrieteniți-vă cu Marty și spuneți-i sau desenați pe o piesă de puzzle ceva despre voi care vă face SPECIAL/Ă, adică diferit față de unii colegi sau poate chiar de toți colegii voștri.

→ Oferiți-i în dar puzzle-ul diversității.

A se vedea **Anexa 4**.

3/Tot ce știu eu despre noi - educație pentru diversitate

Spuneți-le copiilor povestea următoare:

Un pui de extraterestru, pe nume Marty, a tot auzit în cărțile citite la grădiniță, lucruri extraordinare despre planeta Pământ. În cărțile acelea se spunea că oamenii sunt diferiți între ei: culoarea pielii și a părului este diferită, înălțimea, greutatea; vorbesc mii de limbi diferite, le plac mâncăruri diferite și iubesc să facă lucruri diferite.

Pentru că la el acasă, toți copiii sunt la fel și fac exact același lucru, mort de curiozitate, s-a suit în mașinuța lui zburătoare și a ajuns la voi. Iată-l!
Vrea să afle cât mai mult despre diferențele dintre voi.

Pentru ultima activitate îi puteți ajuta pe copii cu întrebări care le arată că fiecare dintre ei are o identitate individuală, socială și culturală proprie și că toate reperele lor sunt la fel de valoroase:

Care e mâncarea ta preferată?

Care e activitatea preferată pe care o faci cu familia?

Ce faci duminică?

În câte limbi știi să zici mama și tata?

ACTIVITATEA 9 - Ce culoare ești în romani?

Scopul acestei activități este ca elevii să conștientizeze că în România sunt persoane care vorbesc și altă limbă în familie, în afară de limba română.

Obiective

Copiii învață câteva cuvinte în limba romani (dialectul căldărăesc) și apreciază limba.

START: Care e culoarea ta preferată? Cine știe cum se spune la culorile verde, galben, roșu, albastru, mov, portocaliu în romani?

(Dacă nu e niciun elev rom în clasă, îi puteți întreba dacă știu vreo persoană etnie romă.)

DESCOPERĂ: cum se spune la culoarea ta preferată în limba romani. Repetați numele culorii până o rețineți.

Anexa 1/Cerul Nanatei

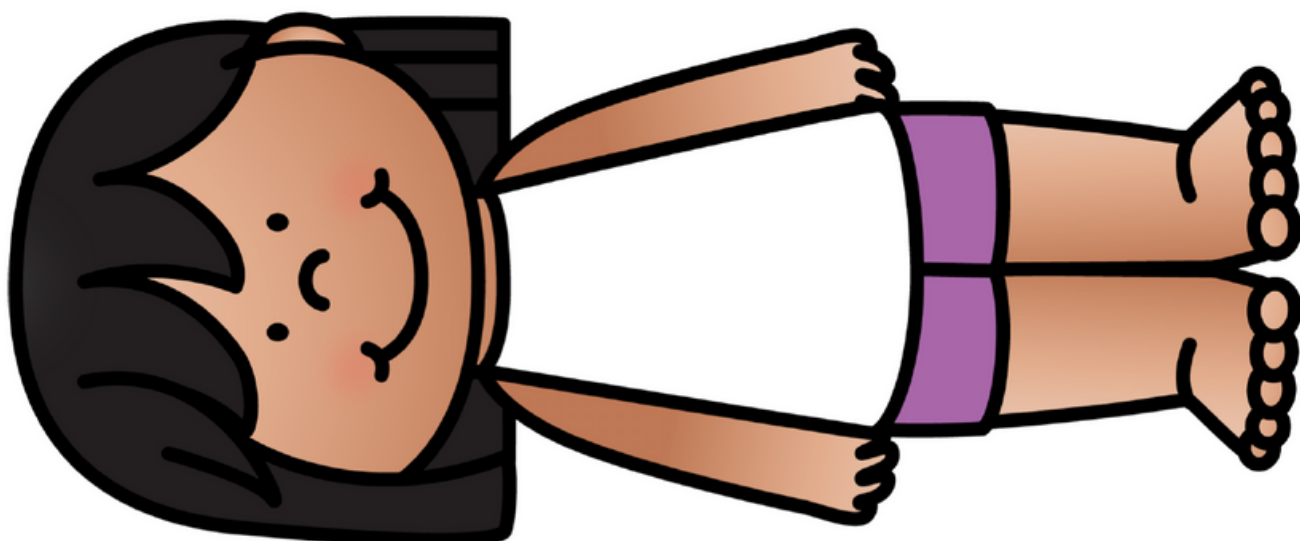
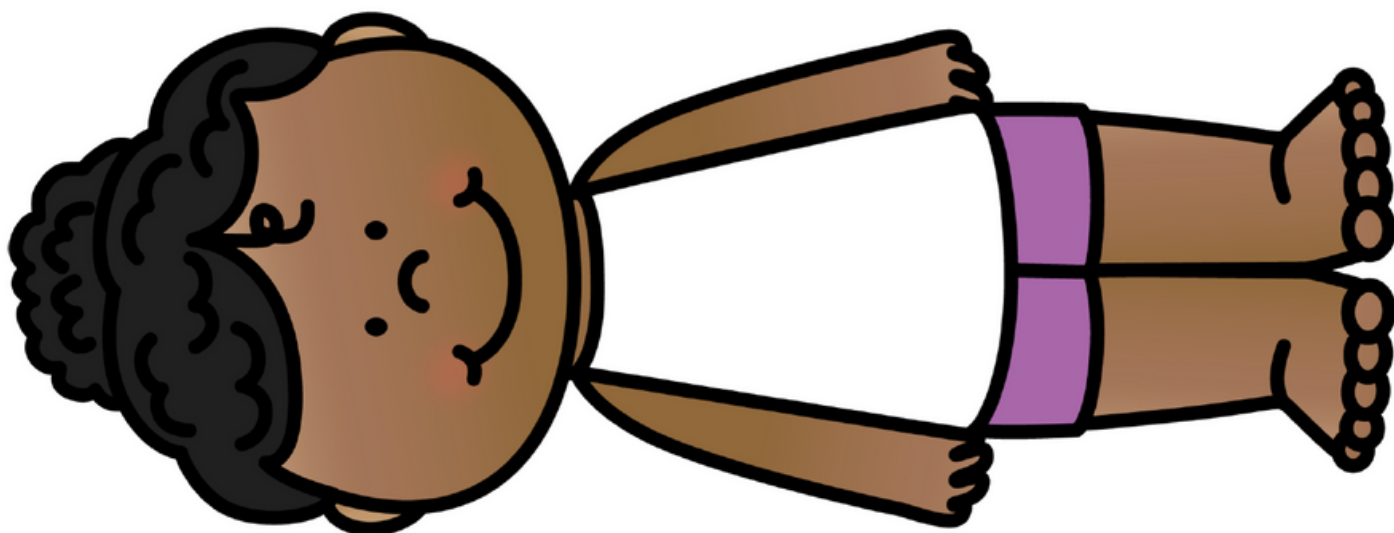

Anexa 2/O păpușă care îți seamănă

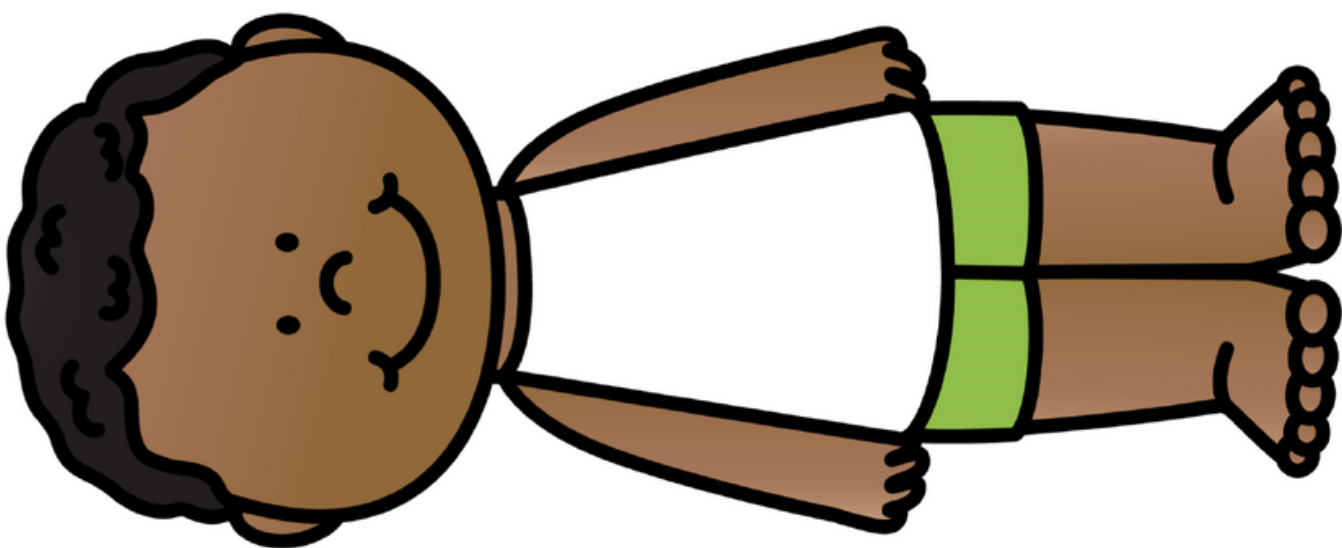
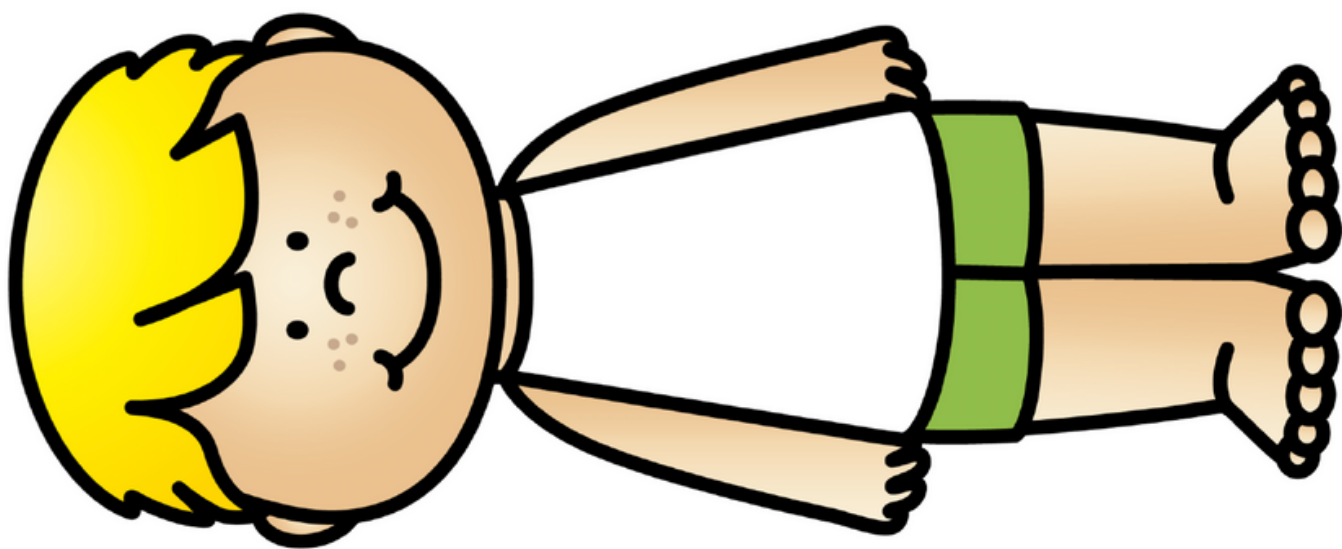

Anexa 3/O păpușă care îți seamănă

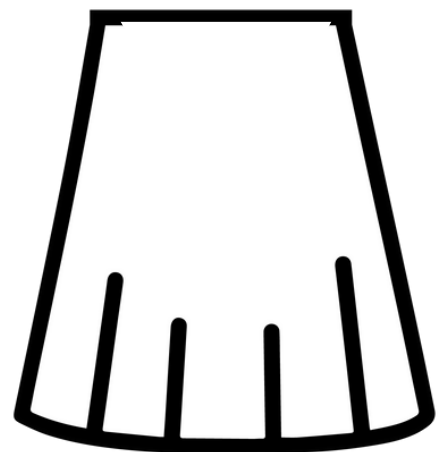
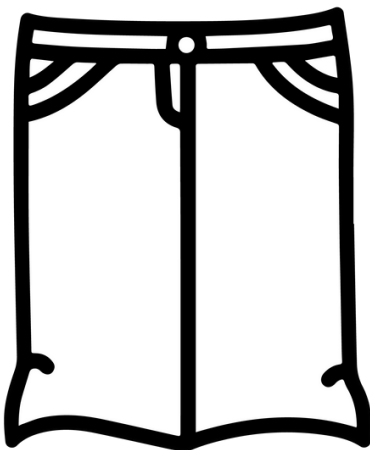
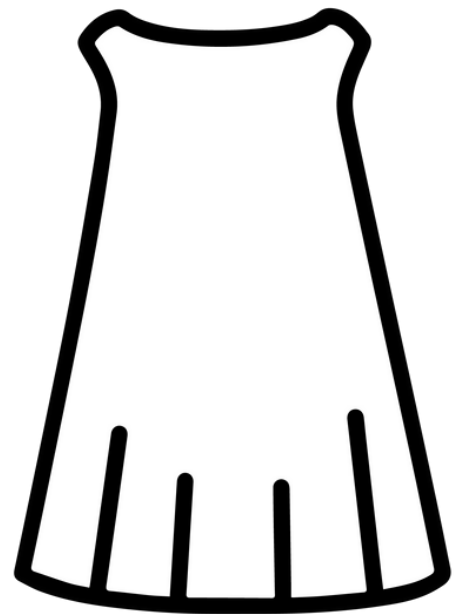
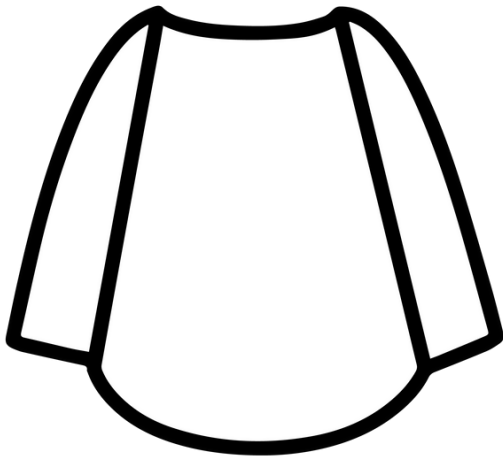
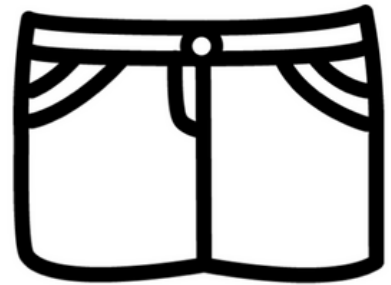
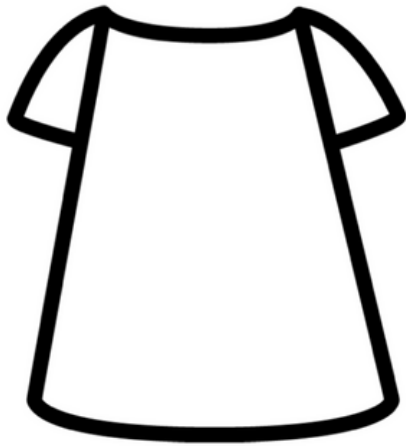

Anexa 3/O păpușă care îți seamănă

Anexa 3/O păpușă care îți seamănă

Anexa 4/Marty

Anexa 5/Ce culoare ești?

Zeleno

Galbeno

Lolo

Portocalio

Vânăto

Movo

Nanata este a doua carte a proiectului Noii povestitori, prin care asociația Cu Alte Cuvinte promovează diversitatea în literatura pentru copii.

<https://www.cualtecevinte.com>

